

for antallet af ansatte i virksomheden. Det skyldes, at en sådan afgrænsning vil blive vilkårlig, og at antallet af medarbejdere næppe som det eneste kriterium er egnet til at bestemme, om en enkeltmandsvirksomhed bør være omfattet af virksomhedsansvaret for juridiske personer.

Straffelovrådet foreslår grænsedragningen fastsat således, at enkeltmandsvirksomheder kan være omfattet af strafansvaret for juridiske personer, såfremt virksomhederne »navnlig under hensyn til deres størrelse og organisation kan sidestilles med de i stk. 1 nævnte selskaber«.

Som det fremgår af betænkningen s. 76, tilkender giver en sådan bestemmelse, at det særlige ansvar for virksomheder ikke som almindelig regel gælder for den enkeltmandsejede virksomhed, og at der, hvis dette skal være tilfældet, skal ses på de nævnte konkrete forhold og drages en sammenligning med typiske selskabsforhold, således at det findes mest nærliggende, at overtrædelsen henføres til virksomheden som dennes fejl.

Imod den af rådet foreslåede regel kan det anføres, at den ikke giver en helt klar og præcis afgrænsning af strafansvaret for enkeltmandsvirksomheder. Der kan f.eks. forekomme enkeltmandsvirksomheder med ingen eller få ansatte, som både for så vidt angår størrelse og organisation kan sidestilles med et selskab med ingen eller få ansatte, og som er ejet af én person. Sådanne enkeltmandsvirksomheder skal efter rådets forslag ikke være omfattet af reglerne om kollektivansvar.

Bestemmelsen angiver endvidere ikke en udtømmende opregning af de kriterier, der er afgørende for strafansvaret. Det kan derfor anføres, at den ikke i tilstrækkelig grad lever op til de krav om præcision og klarhed, der sædvanligvis stilles til straffebestemmelser. Heroverfor kan det imidlertid indvendes, at disse krav i første række angår affattelsen af gerningsbeskrivelsen og således ikke umiddelbart tager sigte på afgrænsningen af ansvarssubjekterne.

Det kan i øvrigt ikke udelukkes, at bestemmelsen i praksis på efterforskningsstadiet kan kræve en betydelig ressourceanvendelse til at klarlægge enkeltmandsvirksomhedens struktur m.v.

Justitsministeriet finder imidlertid efter en samlet vurdering, at det må anses for forsvarligt at indføre en bestemmelse om virksomhedsansvar som foreslået af rådet. Forslaget i betænkningen bygger på meget grundige overvejelser, og medlemmerne af Straffelovrådet har været enige om, at det er næppe muligt at foretage en mere præcis angivelse af strafansvaret i lovtæksten end den, rådet er nået frem til.

Det foreslås derfor, at der i straffeloven som § 26, stk. 2, indsættes en bestemmelse, hvorefter bestem-

melser om strafansvar for selskaber m.v. også omfatter enkeltmandsvirksomheder, for så vidt disse navnlig under hensyn til deres størrelse og organisation kan sidestilles med de i § 26, stk. 1, nævnte selskaber, jf. herved pkt. 2.3. og 3.1. ovenfor og bemærkningerne til § 26, stk. 1, i lovforslagets § 1, nr. 1, nedenfor.

Justitsministeriet forudsætter imidlertid, at den foreslåede regel alene anvendes i tilfælde, hvor enkeltmandsvirksomheden klart kan sidestilles med et af de i § 26, stk. 1, nævnte selskaber, dvs. aktie-, anparts- eller andelsselskaber. Bestemmelsen forudsættes således afgrænset til tilfælde, hvor enkeltmandsvirksomheden under hensyn til kompetence- og ansvarsfordeling og den praktiske arbejdsdeling er organiseret på en sådan måde, at det findes rigtigt og naturligt at sidestille virksomheden med en juridisk person, der kan ifalde strafansvar som sådan.

Selv om det må erkendes, at det i en vis udstrækning kan forekomme noget vilkårligt at lade antallet af ansatte være afgørende for strafansvaret, bygger lovforslaget imidlertid på, at virksomheden skal have en vis størrelse, før der vil kunne foreligge en sådan ikke helt enkel arbejdsdeling, der kan begrunde strafansvar for virksomheden som sådan.

Det er således Justitsministeriets opfattelse, at det bør anses for en forudsætning, at enkeltmandsvirksomheden (på gerningstidspunktet) beskæftiger omkring 10-20 ansatte, før det kommer på tale at gøre strafansvar gældende mod virksomheden som sådan efter det foreslåede § 26, stk. 2. Bestemmelsen vil derfor ikke omfatte mindre enkeltmandsvirksomheder, der består af indehaveren og et mindre antal ansatte. Det gælder, uanset om en sådan mindre enkeltmandsvirksomhed ville kunne sidestilles med f.eks. et anpartsselskab med et tilsvarende antal ansatte.

Det forudsættes endvidere, at der i tilfælde, hvor enkeltmandsvirksomheder pålægges ansvar efter § 26, stk. 2, ikke tillige kan blive tale om et personligt strafansvar for ejeren for den samme overtrædelse.

Justitsministeriet er i øvrigt indstillet på nøje at følge udviklingen med hensyn til anvendelsen af den foreslåede regel. Når bestemmelsen har været gældende i 3-4 år, vil det således blive vurderet, om reglen giver anledning til en sådan væsentlig tvivl i praksis, at den bør ændres eller ophæves.

b. Spørgsmålet om afgrænsning af strafansvaret for enkeltmandsvirksomheder bør i øvrigt ses i sammenhæng med Straffelovrådets forslag om ophævelse af de gældende (ca. 20) bestemmelser om *objektivt individualansvar*, jf. ovenfor under pkt. 2.7.

Som det fremgår af betænkningen s. 147, tager de fleste af de - i øvrigt få - gældende bestemmelser om objektivt individualansvar sigte på indehavere og le-